

התוכנית לסיוע משפטי לנשים בענייני משפחה

שבמרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן

סיכום פעילות

שנת הלימודים תשס"ח

אחראית אקדמית: פרופ' רות הלפרין-קדרי

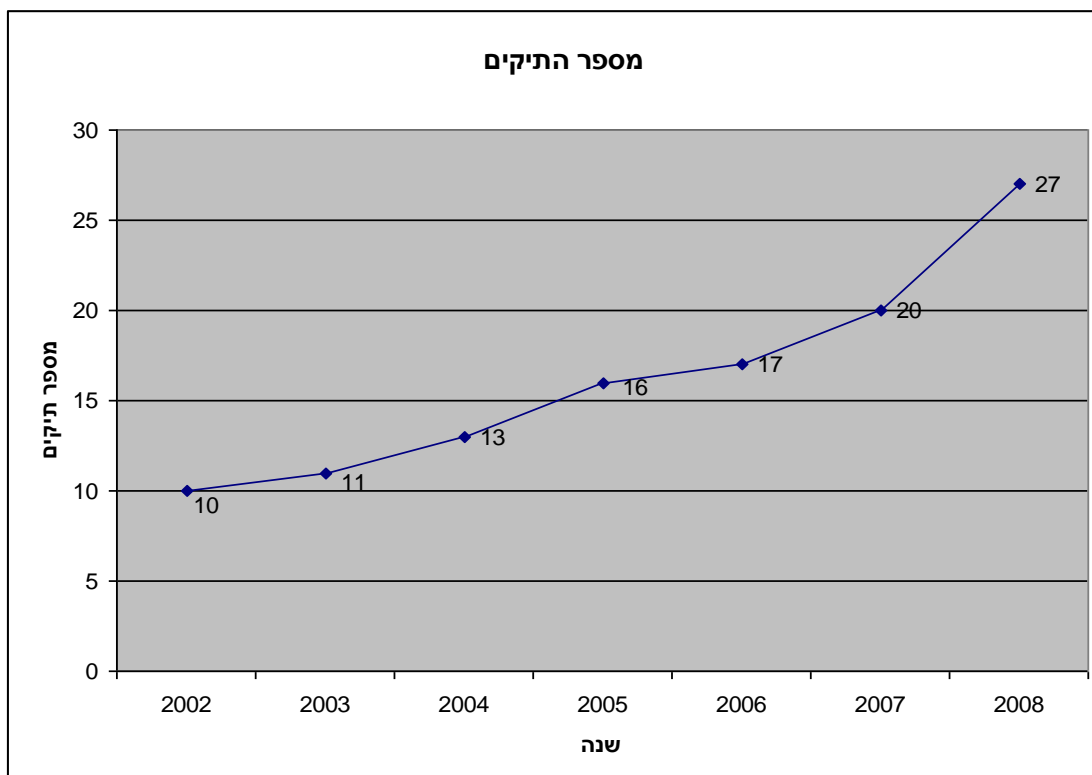
אחראי מקצועי: עו"ד יוסי מנדלסון

מנהלות הקליניקה: עו"ד קרן ארקין-חן

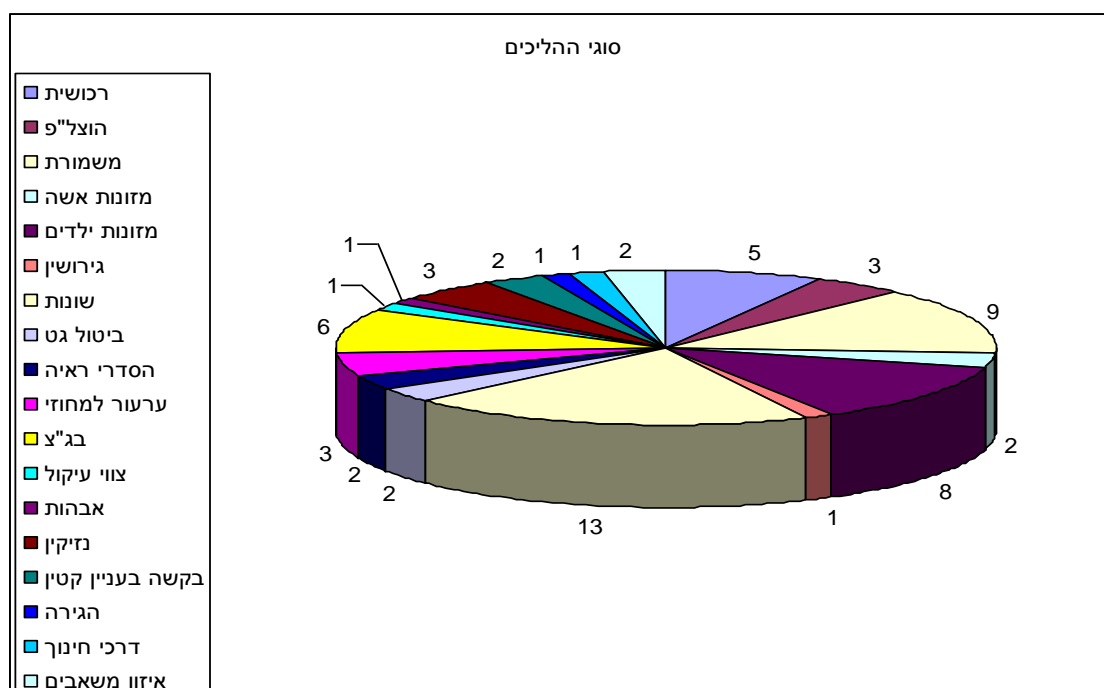
עו"ד עדי רז

הנתונים שלנו

* במהלך שנה"ל תשס"ח טופלו במסגרת הקליניקה 27 תיקים משפטיים.
 * כל תיק מורכב ממספר הליכים (לדוג': רכוש, משמורת, מזונות ועוד) כאשר מספר ההליכים הממוצע לתיק הוא 2.4.

* התיקים המשפטיים עסקו בנושאים שונים ומגוונים כגון: גירושין, הגירה, אבהות, ביטולי גיטין ועוד

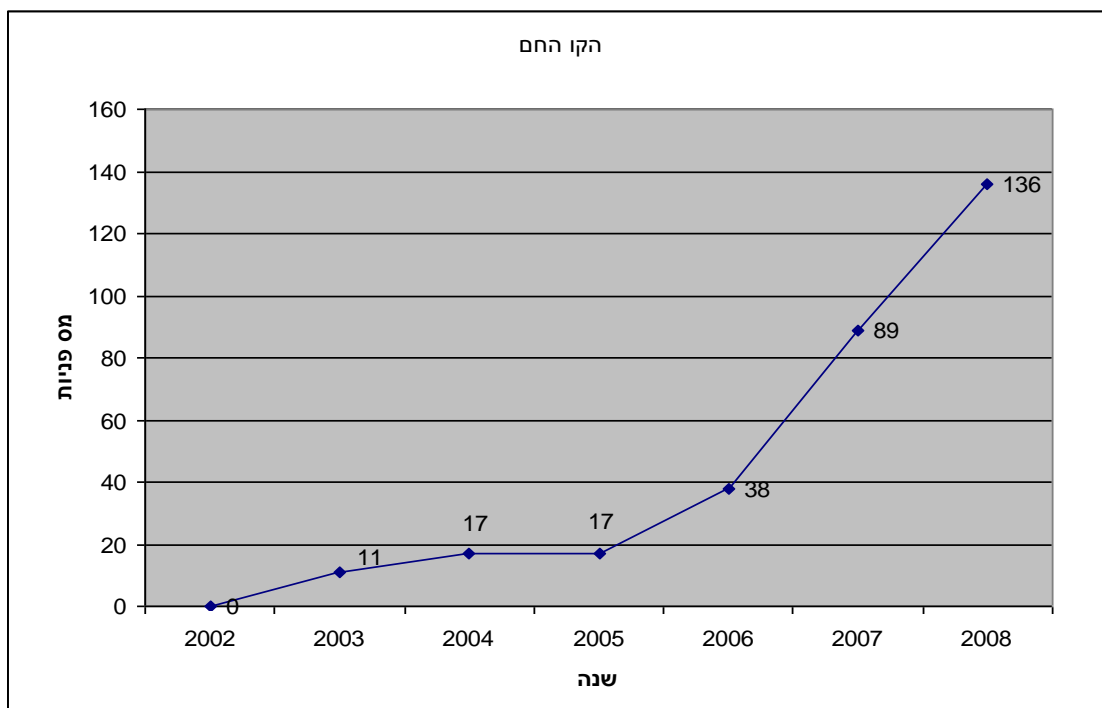

* ב- 63% מהתיקים, הגיעו הנשים לקליניקה לאחר שכבר פנו בעבר לעורך דין אחד או יותר.

* 37 קטינים הושפעו/יוצגו במסגרת תיקי הקליניקה לשנה"ל תשס"ח.

* 100% מההליכים אשר הגיעו לסופם הוכרעו לטובת לקוחותינו.

* מספר הייעוצים אשר ניתנו במהלך השנה במסגרת ה"קו החם" של הקליניקה עמד על 136 פניות וזאת לעומת 89 פניות בשנה שעברה (ייעוץ כולל שיחה/ות טלפונית ו/או פגישה/ות עם האשה).

ההשפעה שלנו

ביטולי גט

בשנים האחרונות מתרחשת תופעה מדאיגה של ביטולי גיטין, כאשר בעלים ביוזמתם או ביוזמת בית הדין מבטלים את הגט גם שנים לאחר שניתן ולעיתים גם לאחר שהבעל ואפילו האשה נשואים בשנית. הקליניקה מתמודדת עם תופעה זו בשלושה מישורים: משפטי- ניהול תיקים בנושא בבתי הדין הרבניים. חקיקתי – העלאת הנושא בוועדות הכנסת השונות והצעות חוק. חינוך- משפט מבויס, כנסים, הרצאות ועוד. בתיקים שניהלנו השנה ביטלנו את ביטול הגט עבור אשה אחת והסרנו איום בביטול גט מאשה שניה. הנושא עלה לדיון בוועדות כנסת שונות והמשפט המבויס השנה עסק בנושא זה (חוברת המסכמת את המשפט המבויס יוצאת לאור בימים אלו).

הצעות חוק/פעילות בכנסת

- הצעת חוק אחת עברה השנה (חיוב כתיבת פרוטוקולים בבתי-הדין הרבניים).
- הצעת חוק אחת עברה בקריאה שניה (חוק יחסי ממון במסגרת קואליצית עיקר).
- הצעת חוק אחת מצויה בהליכים בוועדת שרים לענייני חקיקה (אכיפת פסקי דין לגירושין בביד"ר).
- הצעת חוק אחת נבחנת בימים אלו על ידי מספר ח"כים להגשה.
- שש הצעות חוק נוספות מצויות בשלבים שונים של הכנה לקראת הנחה על שולחן הכנסת.
- הגשת ניירות עמדה/השתתפות בישיבות לגבי שתי הצעות חוק נוספות שהוגשו על ידי ארגונים אחרים.
- הגשת ניירות עמדה/השתתפות בישיבות בוועדות שונות, למשל בדיונים מיוחדים של הוועדה לביקורת המדינה ושל ועדת חוקה בנושא בתי הדין הרבניים.

בג"צים

שישה בג"צים טופלו השנה :

- * 2 בג"צים בייצוג בלעדי של הקליניקה בנושא תנאים בגט וסמכות בינלאומית של בית הדין הרבני.
- * 2 בג"צים בהצטרפות לעורכי דין פרטיים בנושא מירוץ סמכויות בין בימ"ש למשפחה לביד"ר.
- * 2 בג"צים בהצטרפות לארגונים חברתיים בנושא מינויי דיינים ובנושא הגיורים של הרב דרוקמן.

שני הבג"צים הבלעדיים הסתיימו השנה בהצלחה רבה כאשר אחת הנשים שוחררה מעגינותה לאחר שמונה שנים וללא כל תנאי, והאשה השניה קיבלה אישור למשמורת על בנה כפי שקבע בימ"ש בארה"ב.

הבג"צ בנושא מינויי דיינים הצליח בכך שנקבעו נוהלים חדשים למינויים למרות שבפועל מונו אותם הדיינים שמונו לפני הבג"צ.

שלושת הבג"צים הנוספים ממשיכים לשנה הבאה.

הסיפורים שלנו

1. ביטול גט 1

רבקה (שם בדוי) התגרשה לפני חמש שנים, לאחר שחתמה על הסכם גירושין שאושר על ידי בית הדין הרבני, ולפני שלוש שנים נישאה בשנית. בשנה האחרונה הגישה רבקה תביעה להגדלת מזונות ולפיצוי כספי בשל אי קיום הסדרי ראייה ע"י האב בבית המשפט לענייני משפחה. בעקבות הגשת התביעות, הגיש הבעל בקשה לבטל רטרואקטיבית את הגט של רבקה. עורכת הדין של הקליניקה הגישה תגובה ולאחר דיון מעמיק דחה בית הדין הרבני את בקשת הבעל לשעבר.

2. מאבק לקבלת זכויות כלכליות

לאה (שם בדוי) ביקשה להפרד מבעלה עקב אלימות קשה מצידו, נגדה ונגד בנותיהן. במשך שמונה שנים בעלה עיגן אותה והתנה את מתן הגט בויתורים כספיים, ולבסוף נתן את הגט בלחץ של בית הדין הרבני. עיקר המחלוקת בין בני הזוג היתה הבעלות על בית המגורים שבנו הזוג על נחלה חקלאית של הורי האשה. עו"ד של הקליניקה הינה עורכת הדין הרביעית שלה והגישה בשמה שלוש תביעות שונות בבית המשפט למיצוי זכויותיה. לאחר מאבק משפטי של 15 שנה, מתוכן 5 שנים עם הקליניקה, זכתה לאה בכל תביעותיה.

3. ביטול גט 2

רחל (שם בדוי) התגרשה מבעלה לפני שנה. היא הגישה תביעה לביטול משפחה לשינוי בהסכם הגירושין ובתגובה פנה הבעל לשעבר, אשר התחתן זמן קצר לאחר הגט, לבית הדין הרבני בדרישה לבטל את הגט וטען כי נתן את הגט על דעת ההסכם. בית הדין הרבני נענה והכריז על רחל כמעוכבת נישואין. עורכת הדין של הקליניקה טיפלה בנושא ביטול הגט וכן ייצגה אותה בתביעת המשמורת. לאחר הליכים משפטיים סבוכים, בוטל ביטול הגט ותביעת האב להעברת המשמורת אליו נדחתה.

4. גירושין עקב אלימות

שרה היא בחורה חרדית שבעלה התעלל בה קשות במשך שנים. היא ברחה מהבית יחד עם הילדים ובסיוע קרובי משפחה הגיעה לקליניקה. הקליניקה הגישה שלוש תביעות בשמה: תביעת גירושין, תביעת משמורת ותביעת מזונות, ולאחרונה היא קיבלה את הגט וכל התביעות הסתיימו בהסכם בו הובטחו זכויותיה וזכויות ילדיה.

5. אימוץ ילדה של עובדים זרים

אוולין (שם בדוי) היא עובדת זרה בעלת רשיון החיה בארץ. באחד הימים גילתה על סף דלתה תינוקת – כנראה בת לעובדים זרים שנטשו אותה. היא אספה את התינוקת, אשר לימים התברר כי היא עיוורת, והחליטה לגדלה כבתה. הקליניקה מטפלת בבקשתה לאמץ את הילדה ובהסדרת מעמדה החוקי במדינה.

הסטודנטים/ות שלנו

- * 17 סטודנטים/ות טיפלו בתיקים השונים.
- * הועברו להם 17 שיעורים מעבר לשני ימי אוריינטציה בתחילת השנה.
- * מרצים אורחים נטלו חלק בתוכנית כגון: השופט מנחם הכהן – בימ"ש לענייני משפחה י-ם, ד"ר נטע זיו - מנהלת הקליניקות בת"א, עו"ד בת שבע שרמן שני- מנהלת ארגון "יד לאשה" ועוד.
- * התקיימו שלושה סיורים - בבית המשפט לענייני משפחה, בבית הדין הרבני האזורי ובבית נעם, הוסטל לגברים אלימים.
- * התקיים משפט מבויס בסוגיית ביטול גט בו כתבו מסמכי בי-דין 13 סטודנטים/ות וטענו 4 סטודנטים/ות בפני הרכב שבראשו עמד אב בית הדין הרבני הגדול, כבוד הרב שלמה דיכובסקי.
- * חוג הבוגרים/ות שלנו כולל 91 סטודנטים/ות.

מדברי הסטודנטים/ת:

הסטודנט אורי שלומאי: "במהלך עבודתי בקליניקה לסיוע משפטי נחשפתי למגוון רחב של סוגי למידה, ניסיון מעשי וכישורים בינאישיים. במשך שנת הלימודים, שותפתי לעבודה על התיק המשפטי ואני ליוונו תיק משפטי בעניין גירושים קשים של אשה צעירה, חרדית, שסבלה במשך שנים מהתעללות פיזית ונפשית מבן זוגה. זכינו לעסוק בתיק מתחילתו ועד סופו (מתן הגט המיוחל) ולחזות במו עינינו בהתעצמותה של האשה מול בעלה ומול המערכת המשפטית. במחצית השנייה של השנה פעלנו במרץ לקראת משפט מבויס בנושא ביטול גט למפרע, בו הופעתי מטעם התביעה, מול בית דין בראשותו של כבוד הרב דיכובסקי. שיעורי הקליניקה והסיורים הלימודיים העשירו אותי ופתחו לי צוהר להבנת תחום המשפחה במשפט הן בתיאוריה והן במעשה".

מנאומה של הסטודנטית אליה נריה בערב סיום הקליניקות:

"כאשר נדרשתי לבחור את מסלול הקליניקה שבו ארצה לקחת חלק, כמעט ולא התלבטתי באיזה כיוון עלי לבחור. היה די ברור שדיני המשפחה – שענייננו אותי עוד קודם, יהיו כיוון שארצה להרחיב בו את ידיעותיי המשפטיות והפרקטיות כאחד.

כבר מההתחלה נדרשנו שאר הסטודנטים ואני לחשוב מה יהיה הצעד הטקטי והמועיל ביותר עבור התיק המשפטי שאתו ליוונו...

קריאת החומר והפגישה עם האשה לא היתה קלה. אני זוכרת את עצמי מביטה בה, בודקת איך באמת ניתן יהיה להגשים פה העצמה נשית שמדברים עליה כל כך הרבה במרכז רקמן ובקליניקה, והאמת שהייתי די סקפטית. דיון רדף דיון וכל כתב טענות גרר אחריו עוד כמה אחרים.

באיזשהו שלב, ישבנו לישיבת משא ומתן שמטרתה לנסות להפריד בין בני הזוג בהסכמה, כך שטובת האשה והילדים עומדים בראש מעיננו. שם - פתאום גיליתי כמה כוחות נדרשים בישיבת פשרה אחת... בדיון האחרון מטעם הקליניקה שהיה רק לפני כשבועיים הבטתי בה - בלקוחה שלנו. עומדת בצורה אחרת, נושאת בגאון את זכויותיה, יודעת לעמוד על שלה ופחות מגמגמת.

ובלי שום ציניות אני אומרת שראיתי במו עיני איך זכויות משפטיות שקיבלו ביטוי והצדקה בביהמ"ש נתנו את אותותיהם על פניה שלה..."